

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ПВНЗ «Хмельницький
економічний університет»

Протокол № 4 від 28.03.2017р.

Ректор В.П. Шоленюк

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

з історії України

для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

на основі базової загальної середньої освіти

денна форма навчання

АНОТАЦІЯ

Нормативній навчальній дисципліні «Історія України» належить важливе місце в системі освіти, оскільки інтелектуальний потенціал людини визначається не лише глибокими спеціальними знаннями, а й високими громадянськими і національно-патріотичними почуттями. Історія України - це більше, ніж наука. Вона, як це і має бути в цивілізованій країні, є частиною національного світогляду, складовою загальної культури як суспільства, так і людини.

Мета вивчення дисципліни «Історія України» - формування історичного мислення громадянина-патріота України.

Предмет навчальної дисципліни - історія виникнення, розвитку і становлення українського народу від найдавніших часів до сьогодення, закономірності суспільного розвитку, роль об'єктивного та суб'єктивного факторів в історії суспільного процесу, різнобічні характеристики визначних історичних осіб, внутрішні мотиви їх конкретних дій та об'єктивні наслідки таких дій.

Завдання курсу:

- Формування історичного мислення, наукового світогляду студентів;
- Набуття навичок науково-історичного аналізу;
- Виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу;
- Виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму студентської молоді.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- 1. Вступ.
- 2. Найдавніша історія України
- 3. Утворення і розвиток держави Київська Русь.
- 4. Галицько-Волинська держава.

- 5. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV - перша половина XVII ст.).
- 6. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Утворення козацької держави.
- 7. Соціально-економічний та політичний розвиток України в другій половині XVII - XVIII ст.
- 8. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у I половині XIX ст.
- 9. Українські землі у II половині XIX століття.
- 10. Україна на початку XX ст.
- 11. Україна в роки Першої світової війни.
- 12. Українська державність в 1917-1918 рр.
- 13. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921 - 1928 рр.)
- 14. Закріплення радянської влади в Україні (1929 - 1938 рр.)
- 15. Західноукраїнські землі в 1921 - 1939 рр.
- 16. Україна в роки Другої світової війни (1939 - 1945 рр.). Велика вітчизняна війна (1941- 1945 рр.).
- 17. Україна в перші повоєнні роки (1945 - початок 1950-х років).
- 18. Україна в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства (1953 - 1964 рр.)
- 19. Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 60-х - початок 80-х років XX ст.)
- 20. Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 - 1991 рр.).
- 21. Україна в умовах незалежності.

ЗМІСТ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Вступ

Предмет і завдання курсу історії України. Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу історії України. Концепції історії України. Вплив природно - географічних факторів на розвиток історії України.

Студент (студентка):

• " . . . . .

Ознайомлюється із завданнями і структурою курсу, проблемами періодизації історії України, впливом природно-географічних факторів на розвиток України.

визначає проблеми періодизації курсу, характеризує вплив природно-географічних факторів на розвиток України;

порівнює і оцінює історіографічні джерела з курсу історії України.

Тема 2. Найдавніша історія України

Українські землі в епоху палеоліту, мезоліту. Родові общини і племена. Розселення первісних людей. Неолітична революція. Пам'ятки трипільської культури. Мідний вік та епоха бронзи. Залізний вік: формування цивілізованого суспільства . Гіпотези щодо виникнення найдавніших держав на території України Народи Північного Причорномор'я (таври, кіммерійці, скіфи, сармати» готи). Етнокультурні зв'язки скіфів і сарматів із слов'янами. Антична цивілізація Північного Причорномор'я.

Східні слов'яни на території України. Розселення східних слов'ян. Війни з Візантією та їх наслідки. Економіка і соціальні відносини східних слов'ян. Передумови утворення держави у східних слов'ян.

Археологічні та історико-лінгвістичні джерела про етнічну єдність південної групи східнослов'янських племен. Праукраїнський етнос.

Студент (студентка)

визначає період найдавнішого розвитку в історії України;

показує на карті територію кочових народів Північного Причорномор'я (таврів, кіммерійців, скіфів, сарматів, готів), розселення східних слов'ян;

встановлює етнокультурні зв'язки скіфів та сарматів із слов'янами;

характеризує передумови утворення держави у східних слов'ян.

порівнює і оцінює історико-лінгвістичні джерела про етнічну єдність південної групи східнослов'янських племен.

Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV - перша половина XVII ст.)

Включення українських земель до складу Литовської держави. Політика великих литовських князів на українських землях. Передумови польсько-литовської інтеграції. Кревська та Городельська унії. Боротьба руських князів проти польсько-литовського зближення. Ліквідація удільних князівств. Люблінська унія та її наслідки для України. Суспільна організація та соціально-економічні відносини. Магдебурзьке право. Литовські статuti. Православні братства в Україні. Брестська церковна унія: передумови та наслідки. Посилення національно-релігійного гноблення. Культурно-релігійні рухи кінця XVI - першої половини XVII століть. П.Могила. Роль церкви у збереженні самобутності українського народу.

Причини та джерела появи козацтва. Створення Запорізької Січі. Д.Вишневецький. Устрій та військово-політична організація Запорізької Січі. Основні етапи розвитку козацької державності. Реєстрове козацьке військо. Піднесення козацтва в другій половині XVI століття. Повстання під проводом К.Косинського і С.Наливайка. Поразка повстань та тимчасовий занепад Запорізької Січі. Боротьба козацтва з турками і татарами. Гетьман П. Сагайдачний. Хотинська війна Козацькі повстання 1620-1630-х рр. Причини поразки та наслідки повстань.

Студент (студентка)

спираючись на карту характеризує завоювання Галицько-Волинського князівства Польщею;

визначає передумови польсько-литовської інтеграції.

обґрунтовує причини включення українських земель до складу Литовської держави;

висловлює власну думку на розвиток України у складі Литовсько-Руської держави;

визначає гфичинно-наслідкові умови що привели до утворення Речі Посполитої і включення українських земель у складі Польщі;

аналізує причини, що привели до утворення українського козацтва;

характеризує основні етапи розвитку козацької держави;

називає причини поразки козацьких повстань.

Тема 4. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Утворення козацької держави

Причини, характер і рушійні сили. Основні концепції періодизації Визвольної війни. Початковий етап війни (1648-1649рр.). Перемоги козацько-селянського війська під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями. Битва під Зборовом. Зборівський мир. Відновлення української державності. Формування державних інституцій і активізація зовнішньополітичної діяльності уряду Б.Хмельницького. Молдавські походи Хмельницького. Битва під Берестечком і Білоцерківський мир. Битви під Батогом і Жванцем. Зближення України з Московією. Переяславська Рада. Березневі статті Б.Хмельницького 1654 року. Вхід України під протекторат Московії. Завершальний етап Визвольної війни. Военні дії 1654-1657 рр. Становище Гетьманщини після смерті Б.Хмельницького. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Г.Вйговського. Гадяцька унія. Битва під Конотопом. Гетьманування Юрія Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі.

Історичне значення Визвольної війни українського народу.Оцінка особи Богдана Хмельницького в науковій літературі.

Студент (студентка)

визначає причини і хронологію подій Визвольної війни середини XVII ст.;

показує на карті територію воєнних дій;

визначає події відновлення української державності;

узагальнює основні факти, що привели до підписання Переяславської угоди і перехід України під аристократ Москви;

характеризує основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики України у 1657-1663 рр.;

формує власну оцінку подій;

складає політичні портрети видатних діячів періоду Визвольної війни;

розповідає про Історичне значення Визвольної війни українського народу;

аналізує становище Гетьманщини після смерті Б.Хмельницького.

Тема 5. Українські землі у II половині XIX століття

Загострення соціально-класових протиріч. Селянські повстання. Скасування кріпосного права в Російській імперії. Буржуазні реформи 60-70 років та їх здійснення в Україні. Шляхи розвитку буржуазних відносин у сільському господарстві. Особливості завершальної фази промислового перевороту.

Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли. В.Антонович. Громадівський рух і посилення репресій з боку царизму. Участь українців у польському повстанні 1863-1864 рр. в Україні, Валувський циркуляр. Емський указ. Криза громадівського руху. Діяльність російських народницьких груп в Україні. М.Драгоманов і зародження українського соціалізму. Революційно-демократичний рух. Поширення марксизму. Початок пролетарського руху.

Політико-адміністративний статус західноукраїнських земель. Народовська та москвофільська течії національно-визвольного руху. Криза культурницьких рухів. І.Франко, М.Грушевський. зародження національно-політичного руху в Україні. Поява українських політичних партій.

Студент (студентка)

характеризує політичний і соціально-економічний розвиток українських земель в II половині XIX ст.; *показує на карті* території українських земель, регіони піднесення національного руху; *доводить* закономірність процесів економічного розвитку і зародження національно-політичного руху в Україні, *характеризує* політично-адміністративний статус західноукраїнських земель;

узагальнює основні факти щодо проведення буржуазних реформ 60-70 років;
аналізує програми політичних партій і *дає* їм власну оцінку.

Тема 6. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ XX ст.

Політичний і соціально - економічний розвиток Україна у складі Росії та Австро-Угорщини.

Проблеми становлення та консолідації української нації. Процес політизації українського суспільства та визвольного руху. Проблеми становлення та консолідація української нації.

Політичні партії та їх практична діяльність у створенні національної державності.

Розвиток культури на початку XX ст. Освіта. Наука. Видатні вчені. Українська преса та видавництва.

Здобутки майстрів літератури та мистецтва.

Духовні цінності українців. Церковне життя.

Студент (студентка):

визначає хронологічну послідовність явищ економічного, політичного і культурного життя, утворення політичних партій та рухів;

показує на карті території українських земель, регіони піднесення визвольного руху, райони виступів робітників, селян і військових у 1905—1907 рр.;

описує прояви індустріалізації та модернізації суспільного життя на початку XX ст.;

характеризує і порівнює прояви і процеси модернізації повсякденного життя населення Наддніпрянської України та західноукраїнських земель між собою, а також з аналогічними загальноєвропейськими;

характеризує політизацію визвольного руху, основні події російської революції на українських землях;

узагальнює основні факти щодо проведення століпінської аграрної реформи та *формулює* власну оцінку;

аналізує програми та діяльність політичних партій і *дає* їм власну оцінку;

називає та *конкретизує* фактами основні риси розвитку духовного життя;

описує явища і пам'ятки культури цього періоду;

доводить закономірність зв'язків між процесами формування індустріального суспільства та піднесенням національно-визвольного руху, формуванням національної свідомості і розвитком культури.

Тема 7. УКРАЇНСЬКА СРР В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (1921—1928рр.)

Політика «воєнного комунізму». Голод 1921—1923 рр. Впровадження непу в Україні. Економічне, соціальне та повсякденне життя населення в роки непу.

Внутрішнє і міжнародне становище. Державний статус України в 1921—1922 рр. Утворення СРСР. Статус УСРР у складі Радянського Союзу.

Політика влади у царині культури. **Українізація** (коренізація).

Розвиток науки і культури. Освіта. Кампанія[^] ліквідації неписьменності.

Релігійне життя в Україні.

Студент (студентка):

визначає хронологічні межі періоду економічної та соціальної стабілізації в Україні та *співвідносить* їх з аналогічним періодом['] в країнах Європи та світу, *визначає* хронологічну послідовність головних подій цього періоду;

показує на карті та *пояснює* зміни у їфиторіально-адміністративному устрої України у 1921—1928 рр.;

аналізує, узагальнює факти щодо входження України до складу СРСР та *обґрунтовує* власну позицію з цього питання, *викладає* її у формі усної відповіді та історичного есе;

характеризує і *порівнює* прояви і процеси стабілізації економічного й соціального життя в Україні за часів непу з аналогічними загальноєвропейськими та світовими;

узагальнює основні факти щодо непу в Україні та *формулює* власну оцінку цієї політики;

визначає сутність політики українізації, *зіставляє* різні точки зору щодо її оцінки;

визначає та обґрунтовує зв'язки між основними тенденціями розвитку культури і духовного життя.

Тема 8. ЗАКРІПЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ (1929—1938рр.)

Перехід до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання.

Хлібозаготівельні кризи 1927—1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Розкуркулення. Доля приватних сільських господарів та їхніх господарств. Зміни у житті, побуті й психології селян.

Голодомор 1932—1933 рр. в Україні. «Закон про п'ять колосків». Хлібозаготівлі та їх суть. Масштаби та наслідки Голодомору. Демографічні втрати. Закон України «Про Голодомор 1932—1933 рр. в Україні».

Зміни в соціальному складі населення. Формування партійно-бюрократичної номенклатури. Масові репресії. «Великий терор». Становище у галузі освіти. Досягнення науки та гальмівні чинники її розвитку. Література і мистецтво. «Розстріляне відродження». Політика держави щодо церкви та її наслідки. Ліквідація УАПЦ.

Студент (студентка):

визначає хронологічні межі періоду в Україні та співвідносить їх із подіями і процесами в країнах Європи та світу, визначає хронологічну послідовність головних подій цього періоду;

показує на карті місця, пов'язані з подіями періоду суцільної колективізації та голодомору, основні індустріальні об'єкти;

описує та порівнює зрушення у повсякденному житті різних верств українського населення;

аналізує, узагальнює факти і щодо причин та наслідків процесу закріплення радянської влади, обґрунтовує власну позицію з цього питання, викладає її у формі усної відповіді та Історичного есе;

визначає сутність політики колективізації, розкуркулювання;

узагальнює основні факти голодомору в Україні та формулює власну оцінку цих подій;

характеризує культурні процеси та оцінює підсумки культурницької діяльності більшовиків;

визначає та обґрунтовує зв'язки між закріпленням радянської влади і масовими репресіями в Україні та зрушеннями у повсякденному житті й масовій психології, «розстріляним відродженням» та основними тенденціями в культурному житті.

Тема 9. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В 1921—1939 рр.

Правовий статус Східної Галичини та українських північно-західних земель у складі Польщі. Осадництво. Промисловість і сільське господарство. Українська кооперація. Економічне і соціальне становище населення.

Політична ситуація. «Пацифікація». Розгортання українського націоналістичного руху. Утворення Української військової організації та Організації українських націоналістів. Українські політичні партії. Культурне життя.

Українські землі у складі Румунії. Економічне і соціальне становище українського населення. Діяльність українських політичних партій і рухів. Культурне життя.

Становище Закарпаття у складі Чехословаччини. Економічне, соціальне та культурне життя. Течії у громадсько-політичному житті українців: русофільство, русинство, українофільство. Карпатська Україна. «Карпатська Січ». А. Волошин.

Студент (студентка):

визначає хронологічну послідовність головних подій на західноукраїнських землях цього періоду, співвідносить їх із подіями і процесами в радянській Україні, країнах Європи;

показує на карті західноукраїнські землі, що увійшли до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини, регіони, охоплені підпільним націоналістичним рухом;

характеризує і порівнює явища і процеси економічного розвитку, суспільного та повсякденного життя на західноукраїнських землях із проявами суспільного та повсякденного життя в УРСР за часів непу та закріплення радянської влади;

описує та порівнює зрушення у повсякденному житті різних верств українського населення у складі різних держав;

аналізує, узагальнює факти та різні точки зору, визначає причини та наслідки важливих подій і явищ політичного, соціального та культурного життя західноукраїнських земель, причини створення УВО та ОУН, формулює власні оцінки цих подій;

обґрунтовує власну позицію щодо причин виникнення та існування Карпатської України, *викладає* її у формі усної відповіді та історичного есе;

визначає та *обґрунтовує* зв'язки між особливостями правового статусу західноукраїнських земель та національною політикою іноземних держав і зрушеннями у повсякденному й культурному житті.

Тема 10. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ І ВІДРОДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1985—1991рр.)

Перебудова та її особливості в Україні. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Рівень життя населення.

Гласність та лібералізація. Зрушення у політичному житті України. Пожвавлення громадської активності. Формування багатопартійної системи.

Активізація національного руху у другій половині 80-х років. Формування національних громадських організацій і об'єднань. Початок та проблеми релігійного відродження.

Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Загострення політичного протистояння. Спроба державного перевороту в СРСР.

Проголошення незалежності України, Референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Розпад СРСР і створення СНД.

Студент (студентка):

визначає хронологічну послідовність головних подій періоду перебудови в Україні та відновлення незалежності;

складає синхроністичну таблицю подій в Україні, в Європі, у світі;

показує на карті кордони незалежної України.

На основі різних джерел інформації:

характеризує внутрішньополітичне та соціально-економічне становище України у другій половині 80 — на початку 90-х років ХХ ст.;

аналізує та *порівнює* явища суспільного життя кінця 80 — початку 90-х років ХХ ст., визначаючи причини активізації соціально-політичного життя населення;

зіставляє різні точки зору щодо процесів перебудови в Україні та дає їм власну оцінку;

визначає та характеризує причини відновлення незалежності України, розпаду СРСР, *аргументує* власну позицію;

визначає та описує становище в Україні після розпаду СРСР;

порівнює процеси і явища суспільного життя в Україні та інших регіонах СРСР у цей період, *визначає* спільне та особливе;

характеризує і пояснює основні чинники, особливості й тенденції розвитку українського суспільства на початку 90-х років ХХ ст.;

описує повсякденне життя та *визначає* зміни, пов'язані з процесами перебудови суспільного життя, відновлення незалежної України;

визначає зв'язки між процесами перебудови радянського суспільства та особливостями політичного та соціально-економічного життя українського суспільства;

визначає зв'язок між дисидентським та масовим національно-демократичним рухом.

Тема 11. УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Державотворчі процеси: особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Участь населення у державотворчих процесах. Прийняття Конституції України (1996 р.). Становлення інституту президентства в Україні.

Стан господарства після розпаду СРСР. Спроби реформування економіки. Роздержавлення, приватизація та фінансова система України. Соціальне та економічне становище населення. Еміграція.

Основні тенденції розвитку економіки в другій половині 90-х років. Пошуки шляхів стабілізації на початку ХХІ ст. Здійснення аграрної реформи. Включення населення у ринкові відносини. Кроки до інтеграції української економіки у європейський та світовий економічний простір.

Демографічні зміни. Соціальна диференціація суспільства. Міжнаціональні відносини.

Основні чинники та особливості розвитку культури в Україні. Модернізація національної системи освіти. Основні тенденції розвитку науки. Здобутки української літератури і мистецтва. Фізична культура, спорт. Досягнення і проблеми української культури на початку ХХІ ст.

Стан навколишнього середовища та проблеми охорони довкілля. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля. Екологічні проблеми початку ХХІ ст. Основні чинники та особливості релігійного життя України в умовах незалежності. Взаємовідносини державної влади та релігійних конфесій.

Основні принципи зовнішньої політики незалежної України. Ядерне роззброєння. Україна в міжнародних організаціях. Пошуки зовнішньополітичних орієнтирів наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Студент (студентка):

визначає хронологічну послідовність головних подій періоду розбудови незалежної держави;

пояснює на основі карти співвідношення політичних сил в Україні, *показує на карті* території України, навколо яких періодично виникає напруженість у відносинах із сусідніми державами.

На основі різних джерел інформації:

характеризує внутрішньополітичне та соціально-економічне становище України в 90-х роках ХХ — на початку ХХІ ст., *зіставляє* різні точки зору щодо процесів розбудови незалежної, демократичної, соціальної, правової держави та *дає* їм власну оцінку;

визначає та *характеризує* основні напрямки зовнішньої політики України в умовах загальноєвропейських та світових процесів інтеграції;

описує зміни в повсякденному житті та свідомості населення, *визначає* їх взаємозв'язок з перетвореннями суспільного життя;

визначає власну позицію щодо суперечливих процесів розбудови незалежної держави в Україні, зв'язки між ними та особливостями політичного й економічного життя;

характеризує і *пояснює* основні чинники, особливості й тенденції розвитку українського суспільства кінця ХХ — початку ХХІ ст.;

висловлює і аргументує власну точку зору щодо перспектив економічного, політичного і соціального розвитку України.

**Питання для підготовки до іспиту з
дисципліни „Історія України”**

1. Джерела вивчення історії України.
2. Періодизація історії України.
3. Слов'янські союзи племен в УІ-ГХ ст. Утворення єдиної Давньоруської держави з центром в Києві.
4. Суспільно-політичний устрій та соціально-економічні відносини в Київській Русі.
5. Прийняття християнства 988 р. Культура Київської Русі.
6. Зовнішня політика Київської Русі. Київська Русь в контексті світової цивілізації.
7. Причини, передумови та наслідки розпаду Київської Русі.
8. Монголо-татарська навала на Південно-Західну Русь. Ординське панування.
9. Утворення Галицько-Волинського князівства. Князь Роман Мстиславович.
10. Державотворча діяльність Данила Галицького.
11. Місце Галицько-Волинської держави в історії України.
12. Входження українських земель до складу Литви та Польщі: Кревська унія.
13. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки для українських земель.
14. Причини та передумови виникнення козацтва.
15. Запорізька Січ як історичний феномен.
16. Реєстрове козацтво та його значення.
17. Козацько-селянські повстання наприкінці ХУТ-першої половини ХVІІ ст.
18. Передумови, причини і характер національно-визвольної війни під керівництвом Б.Хмельницького.
19. Постать Богдана Хмельницького в історичній науці.
20. Воєнні дії між Україною і Польщею в 1648-1651 рр.
21. Зборівський та Білоцерківський мирні договори.
22. Відновлення української державності Б.Хмельницьким. Соціально-економічні відносини в Козацькій державі.
23. Переяславська угода та її роль і значення в історії України.
24. Внутрішня та зовнішня політика І.Виговського.
25. Гетьманування Ю.Хмельницького.
26. Гетьманування П.Тетері.
27. Гетьманування І.Брюховецького.